

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

3. Lacan J. The Seminar of Jacques Lacan Book XX: Encore – On Feminine Sexuality, the Limits of Love and Knowledge 1972–1973. London: W.W. Norton & Company, 1998.

4. Millar I. The Psychoanalysis of Artificial Intelligence. Palgrave Macmillan, 2021. 220 p. (The Palgrave Lacan Series).

5. Rob Price. The AGI-pilled and the damned. Bracing for all-powerful AI, techies are getting hot, spending their retirement savings, and building bunkers. *Business Insider*. 2025. Aug 17. URL: <https://www.businessinsider.com/ai-apocalypse-super-preppers-smart-hot-drugs-bunkers-economic-crash-2025-8>.

6. Žižek S. Living in the End Times. London, New York: Verso Books, 2010. 432 p.

ПІКЕТТІ ТОМА,

д-р. економіки, професор,

Вища школа соціальних наук, м. Париж, Франція

ЗА ЕКОЛОГІЧНИЙ СОЦІАЛІЗМ

XX століття було століттям соціал-демократії. XXI століття буде століттям екологічного, демократичного та партиципативного соціалізму. Це твердження може здатися дивним, адже ми живемо в часи, коли всюди переважає тривожна суміш ідентичної ізоляції та зневіреного неолібералізму. Проте я, як і раніше, залишаюся оптимістом. Як я намагався показати у своїй книзі «Коротка історія рівності» [1], рівність – це боротьба. Ця боротьба вже виграна в минулому і може бути виграна в майбутньому, за умови, що ми ретельно зважимо необхідні інституційні зміни та політичні стратегії, які до них приведуть, і, перш за все, не залишимо іншим соціально-економічні питання та роздуми про альтернативну соціальну та економічну систему. Ідеться про надзвичайно політичні питання, які вимагають позиції та залучення кожного окремого громадянина. Тільки якщо ми подолаємо розрив у знаннях і владі та продовжимо колективні соціальні мобілізаційні зусилля минулого, то зможемо знову просунутися на шляху до більшої рівності та гідності і покласти край національно-ліберальному інтермецо (проміжне положення).

Почнемо з найважливішого. Жоден із соціальних, екологічних і планетарних викликів, перед якими ми стоїмо сьогодні, не може бути

подоланий без радикального скорочення нерівності в глобальному масштабі та радикального переосмислення панівної логіки капіталу і ринку. Іншими словами, демократичний та екологічний соціалізм врешті-решт переможе, тому що інші системи мислення, насамперед лібералізм і націоналізм, самотужки ніколи не зможуть подолати виклики нашого часу. Виборна демократія потребує міцного соціалістичного та егалітарного фундаменту. Цей фундамент відсутній із 1980-х і 1990-х років, і це значною мірою пояснює нездатність сучасної політики подолати планетарні виклики.

Щоб запобігти кліматичній катастрофі, споживчі звички та способи виробництва всіх соціальних груп у всіх регіонах світу повинні будуть зазнати глибоких змін. Але нижчі та середні класи на глобальній Півночі та Півдні ніколи не приймуть необхідних змін, доки ми не почнемо вимагати набагато більших зусиль від найбагатших верств суспільства, особливо мільярдерів та інших мультимільйонерів, які так люблять повчати інших, хоча їхні викиди CO₂ і внесок у руйнування життєвих ресурсів на цій планеті значно серйозніші, ніж у решти населення. Чим більше відбувається екологічних катастроф, тим очевиднішим стає цей факт, що радикально змінює ставлення до нинішньої капіталістичної системи та глибокої нерівності, яку вона породжує.

Адже як не крути та не перегортай, а факти залишаються фактами: незалежно від того, який метод вимірювання взяти за основу, 10 % найбагатших людей світу відповідають за непропорційно велику частку викидів CO₂ на Землі, яка значно перевищує частку найбідніших 50 % або наступних 40 %, як показали дослідження «World Inequality Lab». Якщо розглядати викиди співвідносно інвестиціям і капітальній власності, щоб урахувати той факт, що саме власники фінансового та нерухомого капіталу несуть відповідальність за рішення щодо виробництва і технологій, то 10 % найбагатших людей відповідають за близько 70 % викидів, натомість 50 % найбідніших – лише за 5% викидів.

Якщо ж, навпаки, розглянути викиди співвідносно споживанню в різних соціальних групах – підхід, який можна виправдати, але який зазвичай переоцінює здатність громадян і споживачів впливати на екологічну якість пропонованих їм товарів та послуг, то найбагатші 10 % створюють приблизно 40 %, а найбідніші 50 % – менше 20 % викидів. А якщо зайняти позицію між цими двома точками зору, щоб розглянути споживання та інвестиції відповідно до їхньої частки в національному доході та викидах, то найбагатші 10 % відповідають за майже 50 %, а найбідніші 50 % – менш як за 15 % [2].

Незалежно від того, яку точку зору взяти за основу, факт залишається фактом: концентрація викидів є надзвичайно високою. Те саме стосується і загального обсягу завданих екологічних збитків. Найбагатші, особливо на Заході, у Китаї, росії, Індії, на Близькому та Середньому Сході тощо, несуть непропорційно велику відповідальність за зміни клімату.

Тому всі рішення мають базуватися на зменшенні глобальної нерівності між соціальними класами, а не на спрощених протиставленнях між національними державами (які всередині себе аж ніяк не є однорідними). Масове скорочення викидів CO₂ та інших забруднень навколишнього середовища, спричинених найбагатшими, є необхідною умовою, якщо ми хочемо обмежити глобальне потепління та зберегти придатність планети для життя. І це не тільки через значну частку найбагатших у загальних викидах і забрудненнях, але й тому, що неможливо переконати інші соціальні групи змінити свій спосіб життя і виробництва, доки не буде виконана ця мінімальна вимога справедливості та послідовності.

Звичайно, подолання нерівності є необхідною, але аж ніяк не достатньою умовою для збереження придатності планети для життя. Різке скорочення розриву в рівні добробуту, наприклад до співвідношення не більш ніж 1 до 5 за доходами і 1 до 10 за майном, безсумнівно, було б великим прогресом, незалежно від екологічної проблеми. Дані, зібрані «World Inequality Database» [3], вказують на те, що таке скорочення є можливим і колективно бажаним. Але вважати, що скорочення нерівності як таке може гарантувати сталий розвиток і збереження придатності планети для життя навіть у 2100 році, було б помилкою. Світ, у якому панувала б повна рівність, але кожен був би так само залежний від вуглеводнів, пластику та бетону, як і сьогодні, не є особливо бажаним.

Сьогодні нам насамперед потрібен процес егалітарної демаркетизації, тобто радикального скорочення нерівності, що одночасно дасть змогу у все більшій кількості секторів і, зрештою, економіці в цілому поступово і наполегливо відходити від капіталістичної ринкової логіки. Конкретно це означає, що цілі сектори, починаючи з енергетики, транспорту і будівництва, мають бути відокремлені від суто орієнтованої на прибуток логіки. Це можна зробити за допомогою широкого кола учасників і режимів власності, а також за допомогою демократичної та партиципативної форми правління, але в будь-якому випадку це вимагає дотримання суворих громадських норм (заборона двигунів внутрішнього згоряння та пластику для майже всіх цілей, будівельні та ізоляційні норми тощо) із стримуючими санкціями для всіх, хто їх не дотримується.

Список використаних джерел та посилання

1. Thomas Piketty. Eine kurze Geschichte der Gleichheit. München: C. H. Beck, 2023.
2. Дивись: World Inequality Report 2022, World Inequality Lab, online: wir2022.wid.world. Дивись також: L. Chancel, P. Booth, T. Voituriez, Climate Inequality Report 2023 (inequalitylab.world), L. Chancel, Y. Rehm, «The Carbon Footprint of Capital», WIL WP 2023/26.
3. World Inequality Database, online: wid.world.

З німецької мови переклав Володимир Абашинік

*РАДЧЕНКО І. Б., ст. викладач,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ТРАНСФОРМАЦІЯ МОВНОЇ НОРМИ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

У сучасному інформаційному суспільстві комунікація дедалі більше переміщується в цифровий простір, де соціальні мережі, месенджери, блоги та онлайн-ЗМІ стають основними каналами взаємодії. Цей процес зумовлює радикальні зміни у сфері мовної норми, яка, традиційно виконуючи стабілізуючу та регулюючу функцію, нині перебуває у стані динамічної трансформації.

Мовна норма визначена як сукупність загальноприйнятих правил, що забезпечують правильність і стандартизованість мовлення [1]. Вона виконує роль «еталона» у мовній практиці, підтримуючи єдність літературної мови та сприяючи міжпоколінній комунікації. Проте поява цифрових середовищ актуалізувала нові тенденції, які нерідко суперечать традиційним нормам.

По-перше, цифрова комунікація сприяє стислості та економії мовних засобів. Користувачі активно застосовують аббревіатури, скорочення («імхо», «лс», «зп»), цифро-буквені заміники («4u» замість «for you»), акроніми, що відображає прагнення до швидкості й лаконічності.

По-друге, інтернет-простір стимулює активне запозичення англіцизмів: «лайк», «фейк», «хайп», «сторіс», «чат-бот». Більшість із них поступово входять у мовний ужиток, формуючи новий шар лексики та впливаючи на стилістичні норми.